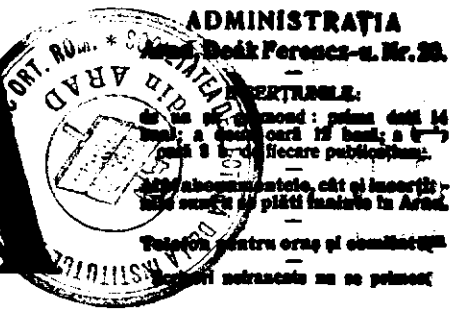

TRIBUNA

REDACȚIA
Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.

ABONAMENTUL
pentru Austro-Ungaria:
pe un an ..... 20 cor.
pe 1/2 an ..... 10 cor.
pe 1/4 an ..... 5 cor.
pe o lună ..... 2 cor.
N-ri de Duminecă pe an 4 cor.
Pentru România și străinătate pe an
40 franci.
Manuscripte nu se înapoiază.

Budgetul.

Eri, Dieta pe neașteptate a încheiat incidentul provocat de rescriptul consulului din Galați, luând majoritatea la cunoștință răspunsul ministrului președinte.

Eötvös, Lengyel Zoltán, Hock, Apponyi și ceilalți campioni, cari combat pe Tisza pe chestia «națională», că n'ar apăra în destul interesele persecutatei limbii maghiare, au fost siliți să se mulțumească cu declamațiile reeditate de pe vremea marelui obstrucțiu, fără să fi putut înjgheba o rezistență cum plănuseră, în contra guvernului.

În chipul acesta, încă în ședința de ieri s'a putut începe discuțiunea generală asupra budgetului pe 1904. Ziua întâia de dezbateri însă puțin a edificat țeara.

Au vorbit doi oratori. Apponyi și Komjathy.

Dar ce credeți, ce-au spus? Armată maghiară, limbă de comandă maghiară, reprezentanță externă maghiară, curte maghiară. Astea sunt cele mai urgente nevoi ale țării. Ceea-ce am auzit în Iászberény, clișeele cunoscută ale contelui lungan, prosa obsedantă de o variată incultură a lui Komjathy, iată ce i-s'a îmbiat țării în ziua întâia de dezbaterii. Nici o idee, isvorind din nevoile multe și mari ale poporațiunii, nici o soluție ținând la ușurarea sarcinilor, dinaintea cărora cetățenii i-au lumea în cap, nici o critică aplicată părților în adevăr slabe și detestabile ale sistemului de guvernare, ci maghia-

rizare, maghiarizare și iar maghiarizare. Pentru miile de răni din câte sângerează țeara aceasta, ei altă soluție n'au de cât: politica de maghiarisare. Panacea d-lui Komjathy pentru toate boalele.

Pe lângă o astfel de opoziție nu e în adevăr mirare, că se cutremură deja temelile pe cari s'au pus prea multă greutate, piloții pe care să reazămă edificiul acestui stat. Nu e nici o mirare că răsare anarhia la tot pașul, perzându-se speranța într'o altă îndreptare. Și nu e mirare că fug cu miile cetățenii, alungați de mizerie, că pământul acesta nu-și mai poate hrăni proprii săi fii.

Guvernul urmărind fantasmagoria de mare putere a Ungariei, gândul mai mult ori mai puțin absurd, de a transpune punctul de gravitate al Monarhiei în Ungaria, îmbibat de astfel de preocupări și tendențe, nu s'a pretat dela nici o risipă pentru scopuri de acestea, curat fanteziste. Tot în categoria aceasta putem pune milioanele cheltuite la an, pentru nebunia maghiarisării, colonisării, acțiune de mântuire Secuiască, luxul nebun potrivit cu grandomania maghiară, sacrificiul pentru salvarea gentry-ului maghiar, și câte și mai câte, titulo gitoare, subvenții pentru invalizii morali ai nației conducătoare. La toate acestea s'au adăugat preter siunile an de an crescende ale militarismului și așa mereu în linie ascendentă, sarcinele, s'au întins până la insuportabilitate.

Și opoziția, care ar trebui să țină rolul forței moderatoare, să înfrineze pornirile esuberante spre cari și dealtfel înclină o

putere, în loc de a fi aceasta, ea a încurajat guvernele spre risipă, și nici un guvern — după dînsa — n'a cheltuit destul, dacă a fost vorba de vre-o himeră a maghiarisării. Și d'aci se poate vedea clar că toți domnii din Dieta Budapestei, sunt o apă, un pământ, Kossuthiști, Apponyiști Tiszaști ori cum s'ar numi, și opoziție nu este, căci opoziția adevărată este azi scoasă din viața constituțională a țării noastre.

Eată de ce privim noi cu o uimire neînțeleasă, cum e posibil ca nici un ecou, să nu străbată în pomposul palat de pe țărmul Dunării, al multelor mizerii ce străbat de-alungul și de-alatul țeara, nici o voce să nu se ridice, reprezentând viața de afară, în variile și urgentătoarele ei manifestații. Par'car fi oameni din o altă lume, cari visează fericiți la stări închipuite, plăsmuite în bogata lor fantazie și ici coala să ceartă dacă nu convin asupra vre-unui plan croit cu mințile lor odihnite.

Ziua întâia de dezbaterilor budgetului impresia aceasta ne-a lăsat.

Cum se va urma d'aci încolo? În adevăr e de prisos curiozitatea.

În special noi Românii la ce să ne așteptăm? Pentru noi budgetul țării e numai pasiv, activ nu. După-ce ne-am versat sudoarea acolo de unde noi nimic nu căpătăm, zic că-s «banii lor». Atunci banii lor îi mîncăm dacă ne aruncă o fărîmătură pentru biserica ori ajutorarea clerului nostru, zicem fărîmătură, căci de altce-va nu poate fi vorba.

Serbarea dela Putna.

(Amintiri).
De
Ioan Slavici.
(Urmare).

IN BUCOVINA.

Sosit la Cernăuți, am înțeles mai bine cuvintele pentru care comitetul central stăruise, ca serbarea să nu se mai facă.

Pamfilie Dan nu ridicase dela poșta banii ce sosiseră și nu credea că vom putea să punem la cale serbarea.

Fruntașii Românilor din Bucovina, oameni cumpăniți și preocupați de interese locale și actuale, nu erau accesibili pentru vederile noastre, se temeau că-i vom compromite prin agitațiunile pornite în vederea serbării și erau hotărâți să nu ia parte la serbare. În deosebi Alecu Hurmuzachi, cel mai cu trecere dintre dînșii, stăruia să renunțăm la executarea hotărârii luate în o clipă de avânt juvenil, ori, cel puțin, să ne mărginim a depune urna pe mormânt — fără de steaguri naționale, fără de discursuri, fără de portici și arcuri de triumf.

Ce puteam să fac eu? — ce trebuia să fac?...

Eram convins că tocmai pentru Românii din Bucovina serbarea are să fie punctul de plecare al unei noi epoci culturale; fără de Bucovinenii însă, ba chiar contra voinței lor, nu se putea face serbarea, și colegii nostri din Bucovina nu îndrăzneau să între în comitet.

Dacă ar fi existat dar un comitet, l-aș fi convocat, aș fi obținut dela el hotărârea de amănare și aș fi scăpat și de răspunderea grea ce mă apăsa și de munca incalculabilă ce mă aștepta; eram însă eu singur și nu puteam de cât să fac tot ceea ce e cu putință, ca programul stabilit de comitetul central să fie executat în toate amănuntele lui.

Am vestit deci atât pe public, cât și pe celelalte comitete, că comitetul s'a stabilit la Cernăuți, și nu mi-a rămas de astă dată decât să subscriu ca președinte, luând pe E. Luță ca secretar.

Mi-s'a cerut acum să nu fac nici o pregătire mai înainte de a mă fi încredințat că guvernul provincial nu va opri serbarea.

Voiam și eu s'o fac aceasta, dar mai multe zile de-a rîndul m'am plimbat sbătându-mă pe ulițele Cernăuților și discutând cu Pamfilie Dan, care mă primise în gazdă, și în cele din urmă m'am dumirit și am luat hotărârea de a pleca și singur la Putna, dacă nu va fi voind nimeni să mă însoțească.

Știam prea bine că întrunire nu se va putea face decât cu voia autorității locale și în prezența unui comisar: n'aveam însă să fac arătare decât în termen de trei zile, ear până la 15/27 August mai erau câte-va săptămâni, și pentru facerea pregătirilor n'aveam nevoie decât de învoirea egumenului, care mă aștepta cu nerăbdare. Ar fi fost o indirectă mărturisire, că stau la îndoială asupra dreptului nostru de a face serbarea, dacă aș fi cerut voe chiar de pe acum. N'aveam nici o daravere cu guvernul Bucovinei: nu' eu aveam să mă duc să-i dau,

ci el avea să vie să-mi ceară explicațiunile, dacă avea nevoie de ele.

Acest fel de a vedea era neobișnuit în Bucovina și a încălzit pe mulți dintre Bucovinenii și mai ales pe într-un fericire pomenitul S. Andreievici-Moraru, atunci preot și membru în consistoriu, suspendat în urma conflictelor, pe care le avuse cu metropolitul Hacman. Sub ocrotirea lui am ajuns în cele din urmă să constituim comitetul, în care au intrat mai mulți dintre colegii nostri din Bucovina, între cari cel mai zelos Pamfilie Dan, Vasile Moraru, fiul mentorului nostru, I. Luță, Gribovschi și Cocinschi.

De aci înainte am răsuflat și eu mai ușor, căci acum nu mai vorbiam în numele unui comitet, care nu exista, și nu mai purtam eu singur răspunderea.

Primul act emis de acest comitet a fost scris de mine ca președinte, de Dan ca casier și de Moraru ca secretar, și n'am mai plecat la Putna, cum fusese vorba, cu desagați în spinare, ci în căruța Părintelui Dan, tatăl lui Pamfilie, care primind sarcina de casier, tremura când pune mâna pe bani, și a devenit torturatorul nostru.

Voind să profităm de ocaziune, ca să ne punem în legătură cu fruntașii dela țară și mai ales cu preoții, am făcut călătoria cu mare încunjur și ne-am oprit pretutindeni, unde speram să ne putem găsi agenți. Toți se bucurau că serbarea se va face, și mai ales la Siret, unde Teodor Stefanelli făcuse o viuă propagandă, am ținut chiar o mică întrunire. (Va urma).

Ajutorarea economică a poporului român, promovarea culturii sale din bani publici, spriginirea instituțiilor sale, acestea n'au loc în actualul sistem, în contra căruia trebuie deci să luptăm din toată puterea, atât din punctul de vedere al intereselor generale ale țării cât și din acel al intereselor poporului român, interese armonice și indivizibile.

DIN DIETA.

— Ședința dela 23 Iunie —

În ședința de azi camera a început desbarea asupra bugetului, care abia este speranță, să fie terminată în curînd, ci va dura vr'o 4—5 săptămâni. Pentru proiect a fost interesul deja ziua primă foarte mare. După *Komjathy Béla*, care în numele partidului kossuthist a refuzat proiectul, s'a ridicat marele Buddha, contele *Apponyi*, vorbind după cum are datină, în cuvinte bine sunătoare, pline de foc, vervă și flutuînd steagul, cum zice un ziar maghiar, de-asupra capului opoziției. Intreaga opoziție a fost un adevărat ecou al cuvintelor măestrului vorbitor, numai aderenții săi de pe băncile guvernamentale tăceau, și ascultau tânguirile, erupțiunile amare și svîrcolirile neputincioase ale fostului lor șef. În ședința de azi s'a votat asupra răspunsului ministrului president dat erî, care de sine înțeles, a fost primit din partea mameleucilor cu majoritate de voturi. Votul lui *Hodossy* care încă a aderat la răspunsul ministrului, a fost primit din partea opoziției cu strigăte de Hoch, care de loc a părăsit sala cu fața înroșită ca de foc.

În cursul votării afară în coridor s'a întâmplat o scenă. Deputatul *Bonczá Miklos* a leșinat, așa că s'a telefonat după salvatori. Deputatul farmacist *Buzáth* s'a trudit mai mult să readucă la conștiință pe condeputatul său aplicându-i în grabă cataplasme reci și de oțet. Salvatorii au constatat, că deputatul și-a stricat stomacul (probabil ascultând vorbirea ministrului president, observă un ziar maghiar opozițional).

În afacerea lui *Szivák Kossuth* azi s'a făcut nouă declarații, între alții a vorbit în chestie personală *Apponyi Albert*, ear *Szederkényi Nándor* a insinuat vătămarea dreptului său de imunitate din partea președintelui, care în ședința de erî i-a detras cuvîntul.

La interpelația deputatului *Molnár János* ministrul *Tallian Béla* va răspunde probabil mâne.

Serbarea dela Putna.

Comitetul pentru aranjarea serbării dela Putna a emis liste de subscripțiune în țară pentru adunarea sumelor necesare pentru serbare. Totodată s'a decis a se emite o invitație către toți, cari doresc se aducă omagiile sale rămășițelor și memoriei lui Ștefan-cel-Mare și să se invite toate națiunile conlocuitoare din țeară la serbare. Să se invite populațiunea din Putna și comunele învecinate ca să sprijinească comitetul în nizuința sa de a putea primi oaspeții. Pentru dignitari și reprezentanții diregătorilor și oficiilor publice din țară și străinătate se va da o masă oficioasă, pentru inteligență un raut și pentru popor asemenea o masă.

În privința primirii poporului s'a decis a se adresa către parohiatele din comunele învecinate cu Putna ca să invite parochienii, ca aceștia să sprijinească comitetul la primirea oaspeților cu deosebire a poporului.

Din Bucovina.

„Un mincinos. un denunțator, ticălos“... Sâmbătă s'a sfârșit în Cernăuț, procesul mîrșav întentat de Aurel Onciul, baronul Eudoxiu de Hormuzachi, proces despre care am vorbit acum câteva zile.

Onciul acuzase pe baronul Hormuzachi că a primit bani din România, prin d. Maiorescu, ca să facă în Bucovina agitație iridentistă. Afirmatia aceasta, vrednică de Iuda din Iscariot, a fost spulberată de o scrisoare a d-lui Maiorescu publicată de bar. Hormuzachi. Cum prin acea scrisoare spusele lui Onciul erau arătate ca minciuni sfruntate, el s'a crezut dator să dea în judecată pe d. Hormuzachi.

Procesul a durat două zile. D. Maiorescu a fost citat ca martor și depozitia sa, făcută la trib. Ilfov, sub prestare de jurământ, a fost trimisă la Cernăuț unde a fost tradusă în limba germană, și citită înaintea curții cu jurați.

La toate dovezile aduse de bar. Hormuzachi și la pledoariile zdrobitoare ale advocaților acestuia Aurel Onciul, — care spre rușinea titlurilor nobilitare, mai este și „cavaler“ — s'a mîrginit la o serie de violente diatribe și calomnii la adresa țerei românești.

Astfel — reproducem textual după „Deșteptarea“ — acest renegat a spus că „Morală publică este putredă în România, dovadă falșurile de la ministerul de finanțe în afacerea sortirei rentelor. Viața socială din România este cunoscută, căsătoriile nu înseamnă nimic, divorțurile sunt la ordinea zilei, morală este laxă, sub acest fel de împrejurări jurații vor stie ce au să țină și de depozitiunile d-lui Maiorescu (făcute sub jurământ!)“.

Și după ce înșiră toate aceste calomnii și altele pe cari le-a publicat și prin ziare, Onciul și-a încheiat astfel „apărarea“ sa: „Domnilor jurați: Dacă pe bar. Hormuzachi îl veți achita atunci, prin verdictul Domnilor-Voastre, spuneți că Aurel Onciul este un mincinos, un denunțator, un ticălos...“

Jurații din Cernăuț, în unanimitate au achitat de dl bar. Hormuzachi, condamnând pe Aurel Onciul și emulul său Florea Lupu la plata tuturor cheltuelilor procesului.

Sentența juraților Cernăuțeni a produs bucurie în toată Româniea bucovineană și trebuie să o producă în toate țările locuite de Români căci printr'nsa se înfierază un renegat, se striveste o buruină veninoasă răsărită în ogorul românismului. Așa după cum singur a spus Aurel Onciul, în urma achitărei bar. Hormuzachi a rămas înfierat ca „un mincinos, un denunțator, un ticălos“.

Așa trebuie să-l considere de acum Româniea de pretutindenți și trebuie să mulțămim juraților din Cernăuț că l'au demascat și ni l'au prezintat în toată golicieune netrebneției lui

Din străinătate.

Politica Angliei în Africa ostică. Sir Charles Eliot, directorul protectoratului din Africa ostică a demisionat din postul său. În o telegramă adresată ministrului president cere investigație în afacerea, ce a precedat demisiunea sa. Eliot afirmă, că ministrul de externe l-a îndrumat să denege unor anumite persoane cedarea de teritoriu, în acelaș timp, să asigure pe seama sindicatului din Africa ostică sub condițiuni favorabile monopolul de pămînt. Acestei îndrumări Sir Eliot însă n'a satisfăcut, considerînd-o de nedreaptă și păgubicioasă.

Reorganizarea armatei engleze. În cursul conferinței asupra reorganizării

armatei secretarul of Donoughawre a declarat, că acum trebuie cumpănită chestia reorganizării armatei. Guvernul speră, că reducerea numărului contingentului va putea fi contrabalansat prin ridicarea calității trupelor.

Francia. F. Faure a depus cererea pentru o interpelare în privința incidentelor de erî din sinul comisiunei de anchetă asupra încercării de mituire a presidentului consiliului de către congregația Chartreux. Ministrul president Combes cere amânarea interpelațiunii. Combes cere amânarea interpelațiunii. Cu toată opoziția, amânarea până la depunerea raportului comisiunii de anchetă se votează cu 364 voturi contra 220.

Ședința se ridică apoi.

Comisiunea de anchetă în chestiunea mituirei ministrului president a ascultat pe Millerand. Declarațiunile acestuia fiind contradictorie cu acele ale lui Combes, președintele consiliului și ale lui Edgar Combes fiul, comisiunea a ordonat confruntarea lor. În cursul ședinței comisiunii s'au produs incidente de o violență ne mai auzită. Un membru al majorității a proferat la adresa unui membru al minorității, epitetul de „bandiți“, ceea-ce a dat naștere unei încăerări: călimarile au zburat în aer și lovituri au fost schimbate. Numai după penibile sforțări din partea membrilor cari și-au păstrat sângele rece s'a putut ajunge ca adversarii să fie despărțiți.

Cu ocaziunea discuțiunii asupra bugetului ministrului de război, ministrul president Violitti a declarat că după votarea legii din 1901, prin care se consolidau și se fixau cheltuielile militare, nu numai că nu s'a dat pe față nici un alt fapt, care să facă necesară o majorare a mijloacelor de apărare ale țării, dar din contră au devenit mai intime alianța și raporturile amicale ale guvernului cu puterile străine. Ministrul president declară tot deodată că nu va cere alte cheltuieli în scopuri militare. Dacă însă ar crede că aceste cheltuieli suplimentare sunt necesare, n'ar șovăi de a le cere parlamentului.

Rutenii.

Nu s'ar crede și totuși e adevărat că există în Europa un popor care are o civilizație și e literatură veche, care numără, astăzi încă, peste 28 de milioane de suflete, și pe care Europa l'a uitat așa de mult, încât abia dacă savanții îi cunosc existența. Este vorba de Ruteni, din cea mai mare parte, vre-o 24 de milioane (după statistica oficială din 1900) locuiesc în Rusia meridională, — aproape 3.500.000 în Galiție de Nord și Bucovina, și vre-o 400.000 în Ungaria de Nord. Dacă acest popor și istoria sa sunt astăzi uitate, cauza este că în chip oficial, numele său nu mai există.

Rusia meridională, țeara originală a Rutenilor, poartă istoricește numele de Russj, care i-a fost dat în veacul al IX-lea și al X-lea. Această țeară n'avu nimica comun cu locuitorii Rusiei actuale, care nu se organizează politicește decât în veacul al XIII-lea și cari, sub dominațiunea Tatarilor, formară imperiul moscovit în veacul al XIV-lea.

Până la Petru-cel-mare, care-și luă titlul de „Țar al Rușiiilor“, această țeară păstră numele de Imperiu moscovit.

Diferența între cele două popoare, din punctul de vedere cultural și etnografic, era foarte mare. Sub influența Tatarilor, s'a format la Moscova o monarhie despotică și ostilă civilizațiunei orientale. În tot imperiul nu exista decât o singură tipografie destinată numai la tipărirea cărților religioase. În Rutenia, dimpotrivă, s'a format un stat republican, în mai multe orașe se întemeiară școli bune și la Kiev chiar o universitate. Sindicatele de comercianți și de lucrători subvenționară școli, și Rutenii avură la această epocă mai multe mijloace de instrucțiune decât astăzi.

Lupta cu regatul Poloniei făcu pe Ruteni să se unească, la 1653 cu Imperiul țarilor moscoviți, cari trebuia însă să le garanteze independența. Dar aceasta independență garantată n'a fost niciodată respectată și, puțin câte puțin, țarii au încalcat-o. Mai târziu, — mai cu seama sub Mazepa care se uni cu regele Carol XII-a, încercară în mai multe rânduri să libereze patria lor de dominațiunea moscovită. Impărăteasa Catarina II-a desființă organizațiunea autonomă a Rutenilor: poporul fu desarmat, s'a introdus sclăvia și țara fu anexată de imperiul moscovit sub numele de „mica Rusie“. Astfel, printr'un ucaz, un întreg popor a fost suprimat din istorie, căci din acele timpuri filologia și știința europeană nu mai cunoaște pe „Ruteni“ ci nu mai pe micii.“

După apăsarea politică, veni apăsarea culturală. Chiar din 1720, Țarul Petru semnă un ucaz în care ordonă ca la Kiev și Cernikov să nu se tipărească alte cărți de cât operele religioase, scrise în limba rusească. Toate școlile rutene fură închise sau modificate. Chiar astăzi nu există nici o școală rutenă în Rusia meridională unde, cum am spus, locuiesc 24 de milioane de Ruteni. Tinerimea Ruteană a fost deportată în masă. Aproape toți scriitorii au suferit această soartă, și printre ei cel mai mare poet rutean, Taras Sevckenko, care a fost trimis în Siberia ca prizonier politic, unde a murit.

În ultimii ani ai Domniei lui Alexandru III, situațiunea Rutenilor părea că se ameliorează puțin; dar dela 1862 încoace, reacțiunea începu din nou să bătue.

Toate aspirațiunile naționale fură cu brutalitate strivite, și din nou scriitorii și savanții fură deportați în Siberia. Dar cea mai mare lovitură împotriva civilizațiunii și a existenței naționale a Rutenilor datează dela „era liberală“ a Imperiului țarilor

Ucazul din 5 Iulie 1876 oprește importarea din străinătate și tipărirea în țară a oricărei cărți în limba ruteană. Este o complectă lucrare de de desnaționalizare. De abia dacă din când în când se autoriză publicarea unor culegeri de poeme și de bazme, dar numai în volume mari de oarecun sunt mai scumpe și mai greu de transportat. Lucrările științifice în limba ruteană nu sunt de loc autorizate. Dar iată cel mai extraordinar lucru: în vreme ce în Rusia apar ziare în limba germană, franceză, poloneză, fineză, armeană, georgiană, ebraică, nu se poate imprima nici un ziar în limba ruteană. Astfel se speră să se închidă gura la 24 milioane de Ruteni, și cu toate acestea nu parvin să-i desnaționalizeze; limba lor se menține de oare-ce este vorbită. Cine cunoaște bine ce se petrece în Rusia meridională, în orașe ca Kiev, Karkow, Poltawa, Odessa etc. Chiar ținând seama de temperamentul arzător al populațiunii, este sigur că această mișcare este datorită în mare parte a faptului că sentimentul național la Ruteni este foarte dezvoltat, mult mai dezvoltat decât se crede. În ultimii ani mai cu seamă propaganda națională ruteană a făcut progrese mari; la Cernăuți și Lemberg s'au întemeiat reviste clandestine și cari servesc exclusiv la agitațiunea națională din Rusia meridională.

Cultura și literatura națională a Rutenilor e represintată acum prin Rutenii austriaci. Ei au un mare număr de ziare cotidiene de o oare-care importanță; la Lemberg au o academie de științe foarte remarcabilă, întemeiată de societatea Sevckenko, care, publică o frumoasă revistă științifică, al cărei director e cel mai mare scriitor rutean în viață, d-rul Iwan Franko. Cu toate acestea, soarta Rutenilor din Austria, este departe de a fi de invidiat. Galiția occidentală, care e aproape în întregime populată de Ruteni, făcu parte, în veacul al XVII-a, fiind regatul Poloniei, și căzu sub dominațiunea Austriei imediat după împărțirea Poloniei la 1772. În primele timpuri, mai cu seamă sub împăratul Iosif al II-lea, a fost lăsați, relativ liniștiți, dar dela 1817 încoace, soarta lor începu să se peardă din vedere că noblețea, iar nu poporul polon este stăpân pe această țară. Societății și democrații poloni luptă pentru reconstituirea Poloniei, în frontierele sale etnografice. Nobilimea, din potrivă, este pentru vechea

Polonie jagelonă, care mergea „de la mare la mare“, adică dela Baltica până la Marea-Neagră.

Câte-va cifre vor arăta în ce chip s'a servit nobilimea polonă de această putere, pentru a apăsa pe Ruteni.

Galiția numără șapte milioane de locuitori — după ultima statistică oficială, — 3.200.000 sunt poloni, 3.000.000 sunt ruteni, iar 800.000 evrei. Cu toate că Polonezii nu sunt numeroși de cât Rutenii, aceștia din urmă nu ocupă de cât opt din 70 de deputații. În dieta Galiției, compusă din 161 de reprezentanți, 145 sunt Polonezi și numai 16 ruteni. Polonezii sunt mari proprietari, pe când Rutenii sunt lucrători și țărani; cei dintâi nu se mențin la putere de cât grație unei organizări administrative corupte care este cu totul în mâinile lor.

Dacă vrem să cunoaștem ce fac pentru popor, trebuie să știm că din 7 milioane de locuitori ai Galiției, vre-o 4.400.000 sunt, după ultimul recensământ, 63% neștiutori de carte. Dacă instrucțiunea este atât de puțin înaintată în țară, aceasta este adevărat mai cu seamă în ce privește Rutenii. Câte-va cifre vor dovedi adevărul

Pentru instrucțiunea gratuită a copiilor polonezi, se cheltuiesc anual 61.500 de cor.; pentru copii ruteni nu se cheltuiesc de cât 21.000 de cor. În 1868, înainte de introducerea regimului Schlachtei în Galiția, 42,6% din școlile populare erau poloneze, și 54,9% rutene. Astăzi nu mai există nici o singură școală populară numai rutenă, dar pe de altă parte sunt 50,7% școli poloneze și 48,3% școli mixte (poloneze și rutene).

Din 1193 profesorii asistenți, cari nu posedă nici o calificatiune pedagogică, $\frac{3}{4}$ funcționează în partea rutenă a Galiției. Rutenii nu mai au nici o singură școală superioară (școală unde studiile sunt mai lungi de 5 ani); Polonezii au 125 asemenea școli. Sunt 31 gimnazii poloneze și 4 rutene. Nu există nici un seminar consacrat numai pentru profesorii ruteni, cu toate că sunt multe mixte, și astfel autoritățile pot să dea ca pretext lipsa de profesori ruteni pentru a închide școlile. Chiar și universitatea din Lemberg s'a polonizat, puțin câte puțin.

Desvoltarea culturală și națională a poporului rutean este făcută aproape imposibilă.

Soarta Rutenilor în Galiția, țară aproape în întregime autonomă, da întregului imperiu austriac o lecțiune de care va trebui să profite: este că federalismul, adică autonomia țărilor în vechile lor frontiere istorice, nu servește de cât la apăsarea minorităților, — chiar dacă acestea sunt mereu tot așa de puternice ca și majoritățile, Equitatea cere ca o autonomie națională să asigure tuturor naționalităților și tuturor minorităților naționale beneficiul independenței.

Lupta culturală în Franca. Senatul a început desbaterea asupra proiectului pentru ștergerea învățământului congregațiunilor. Propunerea senatorului din dreapta *Chamaillard*, de a se lua proiectul dela ordinea zilei, a fost respinsă din partea camerei cu 188 voturi contra 168 în urma opunerii ministrului de instrucțiune *Chaumié*. După-ce au fost mai multe propuneri de natura aceasta respinse, senatul a decis desbaterea de urgență cerută de guvern, cu 167 voturi contra 110, începând discuția în general.

Contra-candidatul lui Roosevelt. O depeșă de cabel din Chicago anunță că la presidenție va fi recomandat cu unanimitate de voturi senatorul *Fairbank*.

Răsboiul ruso-japonez.

Despre lupta ce se da și acum spre ost dela linia ferată Kaitșu-Haitșong nu au sosit nici acum rapoarte detaliate. Atâta este sigur, că în ultimele zile s'au dat mai multe ciocniri, în cari Japonezii au luat mai multe poziții, ear Rușii s'au retras. Conform veștilor răspândite de Chinezi Rușii vorbesc deja cu deplină convingere, că Port Arthurul este aproape de a cădea.

Foarte slabă mângăere este pentru Ruși, dar vrând-nevrând trebuie să se împace cu această realitate, deja de pe acum.

Greșelile Rușilor.

„*Neue Freie Presse*“ scrie:

După însăși descrierile și datele din rapoartele oficiale ruse, se poate constata acum cu siguranță că Rușii au suferit Mercurul 15 c. la Vafangku un dezastru simțitor. Infrângerea aceasta era de altminteru de așteptat căci ea își are cauzele în jumătăți de măsură și dispozițiuni false. Am arătat că o acțiune despresurare sau liberare pe care armata lui Kuropatkin ar întreprinde-o în favoarea Port-Arthurului ar fi o eroare gravă, ale cărei urmări ar putea duce chiar la o catastrofă pentru armata rusă. Ideea expediției pentru despresurarea Port-Arthurului nici n'a pornit din capul comandantului răspunzător al armatei ruse din Mandșuria. După informațiunile — întru cât ele sunt exacte — asupra schimbului de vederi între Petersburg, Mukden și Liaoiang, generalul Kuropatkin ar fi pășit cu toată autoritatea sa în contra unei astfel de operațiuni, influențele dela curtea din Petersburg par a fi fost însă mai tari decât sfatul înțelept al generalului iscusit și experimentat în arta militară, și omul micilor experiențe, amiralul Alexeieff, a eșit învingător.

Dacă în consiliul de răsboiu din Petersburg nu s'au avut energia a se ataca cu toată armata lui Kuropatkin pe Japonezii de sub comanda lui Kuroki și prin o luptă pe linia Liaoiang-Fengvangceng să decidă și despre soarta Port-Arthurului, atunci grosul armatei trebuia să întreprindă marșul pentru despresurarea fortăreței, pe când o parte prin ocuparea și apărarea trecătorilor ar fi avut să acopere flancurile spatele forțelor pornite spre sud. Și această operațiune ar fi fost riscată căci dacă Japonezii ar fi izbutit să forțeze una sau mai multe trecători muntoase, retragerea armatei de despresurare ar fi fost foarte primejduită. Dar fiind-că cel din Petersburg n'au voit să pună totul pe o carte, cum se zice, și să dea o mare luptă decisivă fie în direcția Fengvangcengului, fie în direcția Port-Arthurului, s'a luat refugiul la o jumătate de măsură. Grosul armatei lui Kuropatkin a rămas în pozițiile sale dela Liaoiang și Mukden și un corp mai slab de expedițiune sub generalul Stackelberg a trebuit să plece spre a atrage pe atacatori dela Port-Arthur și a degaja pe asediați. Operațiunea aceasta presupunea în acelaș timp ieșirea generalului Stoessel, ceea-ce având în vedere blocarea Port-Arthurului era greu de combinat și de realizat.

În cartierul principal rus trebuia să se știe că generalul Stackelberg în drumul său spre Port-Arthur nu va întâlni numai două divizii din a doua armată a lui Oku — o divizie avea să suptavegheze fortăreața — ci și cel puțin două divizii din a doua armată a lui Nodzu, debarcată de curând l-a Pitsevo, și astfel va avea să se lupte cu forte covârșitoare și pobabil să fie bătut. Cu toate acestea, jumătatea de măsură s'a pus în executare. Nici generalul Kuropatkin nu poate fi spălat de vina dezastrului suferit de Stackelberg, căci dacă posedă în adevăr aceea vedere clară și experiență militară ce i-se atribue în Rusia, trebuia să fi observat, că Stackelberg cade într'o cursă și să nu-și dea învoiala la o întreprindere care nu putea să aibă decât un sfârșit tragic pentru armele ruse.

Dar cu toată nenorocirea datorită propriei lor vini, Rușii pot să se felicite dacă generalul Stackelberg scapă fără alte pierderi din situația urtă în care se află. Se spune deja, că un detașament japonez debarcă la Kaitșu, pe când o divizie a lui Nodzu se îndreaptă dela Sinian de asemenea în direcție vestică spre Kaitșu și Dasițșao. Japonezii sunt pe cale să strângă sforile lătului în cari au căzut Rușii cu marșul lor spre sud...

Chiar dacă generalul Stackelberg izbuteste să-și salveze corpul de armată, nereușita încercării de a despresura Port-Arthurul va avea grave urmări din punct de vedere moral. Înainte de toate, nereușita aceasta va avea un efect depri-mător asupra garnizoanei din Port-Arthur. Dar nici trupele până acum intacte ale lui Kuropatkin nu mai pot să aibă speranță și siguranță de victorie când ved că în șase săptămâni, trupele Ruse au fost bătute de trei ori (1 Maiu la Ialu, 26 Maiu la Kintșu și 15 Iunie la Vafangku) cu toată bravura desfășurată și sacrificiile făcute...

ACADEMIA ROMÂNĂ.

CONCURSURI PENTRU PREMII.

1904

B. Premii pentru lucrări puse la concurs cu subiecte date.

(Urmare și fine.)

Autorii vor avea în vedere și următoarea programă întocmită de Academie:

1. Mamele mai tuturor ființelor viețuitoare de pe pământ își alăptează și cresc singure puil lor. Așa trebuie dar să facă și toate femeile cu copil lor. Femeia care nu-și apleacă singură copilul nu e mamă adevărată.

2. Copilul se poate încredința îngrijirii unei alte persoane, doicei, numai când mama e bolnavă și nu-l poate alăpta singură fără pericol pentru sine sau pentru copil. Condițiile ce trebuie să întrunească doica anume ca: să fie de aceeași naționalitate și religie, să fie pe deplin sănătoasă, morală, fără deprinderi rele, etc.

3. Părinții trebuie să privegheze neîntrerupt la creșterea copilului, care nu e bine să fie lăsat în seama doicei sau numai în a servitorilor. Simțul părintesc trebuie ținut tot-deauna viu în mintea copilului.

4. Când copilul începe a pricepe și a vorbi, părinții îi vor insufla iubirea și respectul de tată și de mamă, aducându-l în același timp la cunoștința și credința că pe lângă ei mai e un părinte, mai mare și mai puternic, Dumnezeu, care ține pe toți. În legătură cu acestea și treptat, vor învăța pe copil să iubească și să respecte și pe creșteritorii, învățătorii și binefăcătorii săi, precum și pe toți cei mai vârstnici decât el, de ori-ce treaptă, numai de omenie să fie.

5. Nu-l vor permite nici odată și sub nici un cuvânt fapte rele sau vorbe reprobabile de morală și de buna-cuviință. Muștrările ce vor fi siliți a-l face vor fi cumpătate; de asemenea pedepsele cari nu vor fi dintr'odată, aspre, ci treptate și în raport cu greșeala.

6. Când copilul se va face mai mare, controlul va fi îndreptat și asupra vieții afară din casă.

7. Părinții sunt datorii a învăța pe copil să fie cumpătat, strângător, filantrop și cu durere și milă față de ce nevoiași și de instituțiile de binefacere. Il vor învăța preceptele Sf. Evanghelii și respectul legilor.

8. Părinții vor mai deprinde copilul a vorbi la început numai limba maternă, învățarea și cultivarea altor limbi putându-se face mai târziu.

9. Il vor învăța de asemenea să iubească pe semenii săi. Să iubească patria, să o apere la nevoie și să-l aducă serviciul cât va trăi.

10. Pentru a isbuti însă în toate acestea, părinții vor trebui să premeangă cu exemple bune, să nu facă sau să vorbească nimic din ce ar putea să fie dăunător copilului, și să aibă totdeauna în vedere că iubirea și respectul nu pot fi câștigate sau menținute, dacă nu sunt observate de amândouă părțile.

Premiul este 8500 Lei, în care sumă se cuprind premiul autorului și cheltuielile de tipărire a scrierii (de minimul 30 coale de tipar garmond), în 1000 exemplare, din cari 800 ale autorului și 200 ale Academiei.

Terminul prezinării manuscriptelor la concurs este până 1 Septembrie 1913.

Notă. — Manuscriptele lucrărilor puse la concursurile premiilor sub N-rii VIII—XXX se vor prezenta anonime, purtând o deviză, care va fi reproducă pe un plic sigilat cuprinzând numele concurentului.

Academia își rezervă dreptul de a tipări în publicațiunile sale lucrările ce se vor premia.

Premiile se vor da autorilor numai după tipărire lucrărilor premiate.

Concurenții sunt obligați a arăta totdeauna în scris pentru care anume premiu prezintă lucrările la concurs.

NOUTĂȚI.

ARAD, 24 Iunie 1904.

— **Monarchul pentru săracii din Capitală.** Monarchul a dăruit din caseta Sa privată 10.000 coroane săracilor din Capitală.

— **MM. LL. Regele și Regina româniei** împreună cu AA. LL. RR. Principii moștenitori, au plecat luni dimineața, cu un tren special la Sinaia, unde își vor lua reședința de vară. Dl. Dimitrie Sturdza, președintele consiliului de ministri, a luat și d-sa loc în trenul regal. Conform dorinței suveranului, plecarea nu s'a făcut cu paradă obișnuită. Nu erau pe peronul gării la plecarea suveranilor, decât ministrul Ioan Brătianu, Spiru Haret. V. Lascar, M. Porumbaru, dl. colonel Hiotu, comandantul pieții, și alte câte-va persoane oficiale.

— **Omagiul Regelui Carol.** La 18 Iunie va sosi la Sinaia o deputație a regimentului 2 de dragoni ai gardei, în garnisoană la Berlin, spre a remite M. S. Regelui o fotografie a întregului corp ofițeresc al regimentului, fotografiați călări.

Delegația se compune din d. colonel Bartsch von Sigsfeld, comandantul regimentului, căpitanul von Lena și locotenentul von Levetzov.

Se știe că M. S. Regele a făcut parte din acest regiment înaintea chemării Sale la tron.

— **Emigrările din Europa.** Se constată, că emigrările s'au împuținat în mai toate statele europene, afară de Austro-Ungaria în care cresc. Astfel din imperiul britanic (Anglia, Scoția și Irlanda) emigraseră în 1871 în total 192.751 locuitori, în 1898 au emigrat numai 140.644; din Germania emigraseră în 1871 în total 76.224 locuitori. Dintre toate Italia da cel mai mare contingent de emigranți, anume în 1898 a atins cifra de 139.118. Din Austria au emigrat în 1871 în total 9205 loc., în 1898 a atins cifra de 23.118. Din Ungaria în 1871 numai 294 loc., pe când în 1898 au emigrat 22.149. În 1903 au emigrat din Italia 230.622; Austro-Ungaria 206.011, pe când în 1902 au emigrat numai 171.989; din Rusia 130.093, aci au scăzut; Germania 40.086 în creștere; România 9310, în creștere. În Spania, Serbia, Bulgaria, Turcia, emigrările cresc. Astfel din Turcia în 1902 au emigrat numai 187 locuitori, pe când în 1903 au atins cifra de 1529.

— **Intilnirea regelui englez și a împăratului german.** Din Londra se vestește, că regele Edvard a călătorit Joui la 3/10 din Londra la Port-Victoria, unde se va imbarca pe Yachtul regal. Regele este însoțit în călătora sa la Kiel de o mare suită, din care fac parte primul lord al admiralității *Earl of Selborne* și directorul secției de informațiuni a admiralității prințul *Ludovic Battenberg*. Timpul petrecerei regelui la Kiel încă nu este stabilit, se crede că va fi mai lung de o săptămână.

— **Bustul lui V. A. Urechie.** La 29 Iunie se va face inaugurarea bustului lui V. A. Urechie, ridicat în piața publică din orașul Dorohoi, din inițiativa *Ligei Culturale* locale. La această solemnitate vor asista delegații dela toate secțiunile *Ligei Culturale* din țeară.

— **Contele Nigra la Monarch.** Din Viena se anunță, că regele a primit azi în audiență privată pe contele *Nigra*, fostul ambasador italian. Ambasadorul a predat apoi Majestății Sale actul guvernului său și totodată a mulțumit pentru distincțiunea, ce i-s'a făcut din partea Monarchului cu ocaziunea luării sale de adio. Contele *Nigra* a fost erii seara invitat la prânz, împreună cu prințul de Avarna și membrii legațiunii.

— **Agata Bărsescu la Lipsca.** După succesiunea ce l'a avut în vremea din urmă pe diferite scene din Austria și Germania, Agata Bărsescu a jucat de curând la Lipsca, pentru prima oară la Lipsca, bătrânul oraș al artei.

A pășit pe scenă cu energia-i cunoscută și deși impresia lăsată de d-na Poppe, cunoscuta artistă dela teatrul Imperial din Berlin, era proaspătă încă, tragediana noastră a stîrnit un entuziasm de nedescris.

După prima reprezentație, a doua zi la repetiția de dimineață lume necunoscută venia pe scenă, și o felicită. Vă puteți închipui cât farmec au astfel de manifestatii, de admirație pentru sufletul unui artist!

Fără nici o reclamă, a fost destul să joace prima seară și să se ducă zvonul, și la a doua reprezentație sala era înțesată. Aplauze și urale și flori... flori, o primă-vară întregă. Studentii români, însuflețiți ca totdeauna, i-au dăruit un coș împodobit cum nu se mai poate mai frumos.

A jucat *Messalina*, *Odetta*, prințesa *Eboli* din *Don Carlos*, și *Marioara*, înduioșătoarea poveste dela munte de *Carmen-Sylva*. Aceasta din urmă a fost jucată întregă, trei acte, așa cum e scrisă în original, și a lăsat o impresie adîncă în public.

Ce vrei? S'a urnit până și bătrânul *Rudolf de Gotschall*, cunoscutul autor al *Caterinei Howard*, și i-a dedicat artistei un foileton în *„Leipziger Tagblatt“*. Iată ce spune.

„*Agata Bărsescu* e o româncă plină de foc și de energie. *Messalinei* nu i-a lipsit nici temperamentul sensual. Și în actul din urmă, când îl întinde mâna lui *Silius*, artista ne arată nu numai sincera beție bacharată, ci și încăpăținarea stăpânei ambițioase, care-l aruncă mânușa bărbatului slab, fără să-i pese de lume și de opinia publică. Se observă pe aci pe colo o ușoară nuanță străină în vorbă, fără ca aceasta să i altereze cătuși de puțin genialele ei calități. *Agata Bărsescu* e o tragediana „de pur sang“ și înalta părere pe care a lansat-o *Adolf Wibrand* despre talentul său, s'a adevărit în prestațiile ei de ieri.

„De cât-va timp a dispărut de pe orizontul binei germane. Faptul că a revenit și a jucat și aici la noi, e un eveniment demn de luare aminte.“

Bătrânul autor i-a încredințat artistei piesa cea mai nouă „*Rbha*“, rugându-o să o studieze și să o joace cu ocazia unei reveniri la Lipsca.

„M'am simțit nespuse de bine aicea și am fost înconjurată de dragostea tuturor, zise la plecarea d-nei Bărsescu.

„La teatru găsim flori și inimă sincere, acasă la otel, când mă reîntorceam, găseam earăși flori, pe cari mi-lea duceau în lipsa mea. Mi-a devenit drag orașul acesta și n'am să-l uit nici-odată.“

— **O contesă maghiară despre luptele ei taurilor din Budapesta.** Cetim în *„Magyarország“* următoarea epistolă a contesei văduve *Károlyi* trimise căpitanului suprem *Rudnay Béla* din capitală. În aceasta epistolă nobila contesă, ca membră a societății pentru apărarea animalelor, roagă pe căpitan să interzică jocurile barbare, cari strică și mai mult faima Budapestei și corump în măsură atât de mare moravurile și de altcund disolute ale *Gomorei* maghiare. De sine înțeleas că această epistolă este numai toacă la urechia surdului. Dăm aci epistola din cuvânt în cuvânt:

Ilustre d-le Căpitan! Ca membră a societății pentru apărarea animalelor, Vă rog respectuos să binevoiti a face, ca maltratarile și tortura aceea de animale, poreclite de lupte cu taurii să nu mai fie repetite în capitala noastră, ci să încete. În primul rînd este datorința *Ilustrității Voastre* a grijii de bunul renume al frumoaselor noastre capitale, căci jocuri de acestea dure și de înșelbăticire numai mai mult compromit orașul nostru. Este regretabil, că și cercurile înalte află plăcere în ele, dar asupra acestora cel puțin n'au așa (?) rea influență, ca asupra poporului. Publicul cult se delectează mai mult în dexteritatea și forța bărbătească, vulgul însă află mai multă plăcere în sălbătăcie. Capitala n'are nici un folos de aceste jocuri, căci nu cred ca io străini măcar să fi venit la noi de dragul acestui spectacol. Sunt convinsă, că presa mai onorabilă din țeri mai culte va timbra aspru capitala noastră, ceea-ce și merită, dacă aceste jocuri vor fi continuate.

Tótmegyer, 20 Iunie 1904.

Cu deosebită stimă: Véd. cont. *Károlyi* născ. cont. *Fanny Erdödy*.

Primul institut de artă sud-ungar pentru
zidirea de altare, de sculptură și de aurit.

Temesvár-Józsefváros, vis-à-vis de claustru.

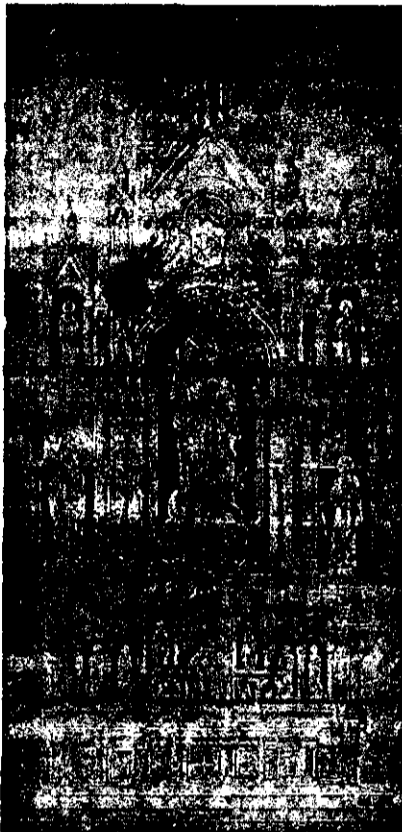
Attrag atențiunea prea onoratei preoțimi și a d-lor
curatori supremi bisericești, că în atelierul meu pre
gătesc iconostase noi, altare, scaune episcopoești și alte
aranjamente complete bisericești.

Pe iconostas pectez nouă
iconi de artă sfară de aceea
auresc și vâpșesc din nou iconostase vechi. Primesc și vâpșitul de biserică. Trimit schițe de plan gratuit. La dorință călătoresc la fața locului pe speșele mele. Recomand icoanele mele de relief, peatră masivă cu vâpșeală polichronică, statue sante de la 60—180 cm. înălțime. *Madonna de Lourdes*. *Inima Mariei* de 9 ani bogat aurite cu vâpșeală polichronică.

De present se pregătește pe seama bisericești din Keszthely: *Inima sfântă a lui Iisus și Madona de Lourdes* în înălțime de 160 cm.

De serviciu prompt și echitabil îngrijește:

140 — 52

NAGY NÉP. JÁNOS

Temesvár-Józsefváros, Bonnaz-utca 6 sz. (casa proprie).

„In atențiunea zi uturilor“

Burolul de zidire și magazinul de lemne al întreprinzătorilor de zidire

Vollák József és Társa

— Arad, Radnai-út 6. szám. —

Telefon pentru oraș și comitat 65. 256

Primum ori-ce lucrări de zidire

precum zidire de case de închiriat, edificii private, vile, etc. în ori-ce stil: în loc și în provincie, mai departe zidirea respective construirea și aranjarea de ghițării, elevatori, magazine și staluri, etc., precum și transformarea de edificii vechi, construirea și vopsirea de frontispicii, uscarea păreților umezi.

Lucrări de ciment și anume: pardoseală de ciment, baze de beton, trepte, boltitur, iesele de ciment și vâlce de apă viteză, canale de beton, mine etc.

Lucrări de lemnari, precum: coperișe, construcții de coperișe, magazine, șopronuri și alte încăperi economice pe lângă garanță de mai mulți ani.

Construirea de coperișe de ciment de lemn pentru prețul cel mai ieftin.

Măsurarea și expertizarea de edificii.

Cu bugeturi servim la dorință gratuit.

Mulțumind pentru încrederea clienților noștri, ne rugăm să ni-o păstreze și pe mai departe.

Cu deosebit respect

Vollák József és Társa.

Depositul și atelierul de reparare cel mai vechiu de
mașine de cusut și de biciclete în Arad.

Asortiment bogat de

Mașine de cusut Singer

Biciclete engleze și de biciclete cu motor

Cloșet electric și telefon.

HAMMER VILMOS

— ARAD, Szabadság-tér 7. szám. —

Nr. Telefonului 96.

Ferăria lui PÖHM és GEDEON

Arad, în colțul str. Eötvös și piața Libertății (Szabadság-tér)
(Casa Rozsnyay) în localitățile foste alui Andrányi Gustáv.

Deposit bogat și provăzut cu tot felul de ruși, figuri și cercuri
de fer. plăci de cinc, fer și cupru.

Cuptoare de fer

237

Articoli de economie și cășnicie.

instrumente p. toate ramurile industriale

Arme pistoale și catușe.

Grinzi de fer se furnizează ieftin și prompt.

Mară deposit de carbuni de lemn și de peatră pentru fauri
în preț foarte ieftin.

Vinzare de praf de pușcă reg. ung

Telefon Nr. 474.

254

Dacă ai lipsa de ghete

nu mai cumpăra marfa vieneză și străină, fiind-că
pentru bani scumpi capeți marfa rea, ci

comandă la industriași maghiari.

Mat bună dovadă este în privința asta prăvălia

Reuniunea pantofarilor Aradani

(ARAD, Andrassy-tér 22.)

unde se poate observa clar deosebirea între zdranța
vieneză și lucrul solid onest.

Singurul deposit al căptușelei de talpe de
asbest priv.

ca împrumut pe amortisație cu

4%

ofarim prin Institutetele de bani de primul rang din Budapesta și străinătate până la $\frac{3}{4}$ a valorii la I. și II. loc de la 15—65 ani.

Credite personale!

Preoților, oficerilor, oficiașilor de stat și privați, comercianților, industriașilor se acordă împrumuturi cu și fără garanți de la 1—15 ani culant și discret.

Convertiri de bancă la debitori private.

MELLER LAJOS ÉS TÁRSAI

Comisie de bancă.

BUDAPEST, David-utca 15. (Firma improtocolată.)

Bani

226

FISCHER KÁROLY

fabricator de pânze pe drot, de impletituri de drot, de site și de funduri de drot de oțel pentru paturi.

ARAD. József főherceg-ut. 8. szám.

Recomandă diferitele sale fabricate de pânză de drot (de cupru (aramă), fer și de pânză de drot suflat cu ținc, care ce află în deposit) mai ales pentru mori, fabrici și pentru scopuri economice, recomand de asemenea sitele pentru ciururile ventilatoare Bacher.

Pregătesc impletituri de drot pentru îngrădit grădini, parcuri, curți pentru găini și paturi de sălbătăciuni, construiesc ciururi (potreacuri) de sies petricele, nașip și carbuni de peatră pentru scopuri de zidire, de mine, de grădinărit, grilaje pentru ferestre la pivnițe și magazine, receptori de schintel pentru coșuri la locomotive și de fabrică.

230

Funduri de drot de oțel pentru paturi.

carl pentru puțința de a se ținea curat sunt foarte recomandabile. Diferite site de păr, fer, cupru (aramă) și mătășă, coșuri pentru tabac și site pentru cernut, precum și tot felul de obiecte nefișirate aci se pregătesc și construiesc în calitatea cea mai bună pentru prețuri moderate.

Planuri, bugete gratuite.

In binevoitoarea atențiune celor ce zidesc!

Am onoare a aduce la cunoștința On. Public. că am deschis în

Arad, str. Csernovits Péter Nr. 14.
un birou pentru

Întreprinderi de zidire

Primește tot felul de comande și proiecte de zidiri: case, fabrici, biserici, școli, criote, școale etc., în ori ce stil; primește tot felul de reparaturi și ori-ce transformare și estimare de zidiri pe lângă prețurile cele mai echitabile.

Fiindu-mi scopul a bine-merita de încrederea On. public prin praxa-mi îndelungată și cunoștințele-mi speciale pe lângă prețuri convenabile, — precum și prin îndeplinirea repede a comenzii, apelez prin aceasta la binevoitorul sprigin al On. public.

154 19-25

Cu stimă:

Kondorossy Kálmán.

Să primesc zidiri de case de locuit și de închiriat și pe lângă achitare în rate.

Noutate la curățenia locuințelor!

Respectuos aduc la cunoștința on. public, că după lungi experiențe dispun de un așa mijloc, în cât pot primi pe lângă garanță și încredere

stărpirea insectelor din
locuințe cu desăvârșire.

Vopsesc odăi, săli, etc.

de gală și mai simple, dela cerințele cele mai simple până la cele mai pretensive pe lângă prețuri foarte convenabile. Rugând on. public pentru binevoitoare comisiune, rămân cu deosebit respect

258

GUTTMANN SÁNDOR

vopsitor de odăi.

Weitzer János-utca 19. szám. partere.

Telefon 473.

Arnoul Károly urmașul lui Melocco Péter

Fabrica de cement, de piatră artificială de cement, de mozaic și plăci de marmor roman și venețian, ca întreprindere pentru zidire de beton.

179 -15

Temesvár-Józsefváros, Bonnáz-utca Nr. 18.

Plăci de marmor mozaic roman și venețian. Plăci de piatră artificială cu 4 și 9 ramuri. Lespezi de marmor-mozaic cu 4 și 9 ramuri pentru pavarea trotuarelor și la keramit și de curte. Acostă fabricate se pregătesc cu forsa hidraulică cu ajutorul presiunii atmosferice de 300 cm². Marea depozit de țevi de beton orole ori rotunde în orice mărime. Canalizarea în beton concav în praguri înălțate. — Încălzirea umedă a încălzitorilor și pivnițelor. Plăci de scoprit, pietre artificiale în xandriș. Receptori, receptaculi de gaz și vase de arădat pentru băi. Tot felul de lucrări de asfalt.

Catalog în limba maghiară și germană gratuit și franco!

Vindecarea deplină a boalelor secrete.

Să nu pregete nime într-o chestiune atât de gîngășă a se prezenta odată în persoană pentru că cu ajutorul instrumentelor speciale aduse din străinătate poți afla punctual locul, cauza, răspîndirea și starea boalei, ori cât de adanc ar fi boala înrădăcinată în organism. Pe baza acestei examinări poți cu siguranță afla și cauza pe care aceștia se vindecarea rîului, ceea ce fiecare o poate face acasă fără de a-și împedeoca ocupațiunile. Dacă cineva nu poate veni în persoană, atunci să-și descrie boala cu deamăruntul și după ce va fi examinată va primi deslușirile de lipsă și leacurile trebuincioase pe lângă fînera în cel mai mare secret. În scrisoare pune marcă de rîspuns. După încheierea curei, scrisorile se ard sau la oerere expresă se retrîmit.

Un astfel de leucitor și curățător e institutul special al drului Pálóc, medic de spital (Budapesta VII Kerepest út 10) unde cu bunăvoință și conștiințioasă căpătă ori-cine (bărbat sau femeie) d'eslugiri asupra vieții sexuale unde i se curță șe sîngele bolnav, nervii i se întăresc, trupul întreg se eliberează de boală și sufletul de chinuri.

Fără conturbarea ocupațiunilor zîmășe dr. Pálóc vindecă de aut de zile cu siguranță, repede și din fundamente cu metodeli sînu propriu de vindecare și casurille cele mai neglijate, boalele de besică, de țeve, de testicule, de șira spinării, de nervi, urmările onanșii și ale sifilisului, poala albă, boale de sînge, de piele și toate boalele ce se sîin de organele sexuale femeșești. Pentru femeii e sală de așteptare și intrare separată. Consultațiunile le dă însuși dr. Pálóc dela 10 ore în. a până la ameză.

Adresa: Dr. Pálóc, medic de spital, specialist. Budapesta VII, Kerepesti-ut 10.

227

Întreprindere de pompe funebre

în A R A D.

Piața Anbrassy-tér 20 sz.

Nr. Telefonului de zi și noapte 515.

Serviciu de noapte.

Arangiază înmormentări dela 15 fl. în sus până la cea mai pompoasă.

In deposit are în mare cantitate coroane de flori artificiale și dantele, sicrie de metal și lemn, co-perișe diferite, perini și tot felul de obiecte trebuincioase la înmormentări. Imprumută ori-ce fel de obiecte de gală pentru înmormentări, parastase, care funebre, și pentru flori, furgoane.

Sarcofaguri

257

de metal: nickel, alpaca, tulla, aramă roșie, aluminiu etc., metale nobile se pregătesc în

Fabrica lui

Beschorner M. A.

Primește transporturi și exhumarea de cadavre în ori-ce parte a țării pe lângă taxă minimă.

Întreprindere de pompe funebre

ARAD,

Piața Andrassy-tér 20 szám.

Salon de trusouri pentru bărbați și femei în Arad.

Strada Weitzer János, palatul minorităților. — Lângă edificiul postelor

263

Simțind în orașul nostru necesitatea confecționării de trusouri moderne pentru bărbați și femei am hotărât să înființăm în Arad

un salon de trusouri pentru bărbați și femei

unde să avem un asortiment bogat de albituri, pălării, cravate, corturi și umbrele pentru bărbați și femei și tot felul de mărfuri din pânze și șifonul cel mai fin.

Confecționăm în salonul nostru după măsură trusouri pentru bărbați și femei amăsura celor mai scrupuloase pretenții și celui mai excelent gust după ultima modă franceză și engleză, la dorință confecționăm după măsură și cea mai mică comandă de albituri pentru dame și domni, de jupeane, blouse și negligé.

Intreprinderea noastră se estinde asupra întreg teritoriului Sud-ungar, al Ardealului și al Alföldului.

Cum procurarea articolelor noastre reclama mari sume de bani, prin asta deschidem pe seama onoratului public cont curent și la dorință primim și rate lunare.

Rugăm deci pe on. public, ca dacă dorește să poarte albituri elegante comode și frumoase, să își reserve comanda până la deschiderea prăvăliei noastre, ce va fi la 15 l. c.

Cu deosebită stimă:

Salon de trusouri p. bărbați și femei al lui **Stern Ede și Comp. ARAD**, Str. Weitzer (palatul Minorităților).

Comande din provincie primim cu mulțumită și la dorință punem la disp. ori-căruia fie personal fie prin agentul nostru. colecția bogată de modele.

Fabrica de industrie de măsurit și de mărfuri de lemne

Czeiler István jun.

Telefon p. oraș și comitat 150. ARAD, Pöltenberg Ernő-u. 7. 8. 9. SZ. Adr. tel: „Fabrica Czeiler“ (Czeilergyár).

I. Lucrări de măsurit la zidiri.

Construirea de uși, ferestri, padimente și parcheturi, specialitate. rolete automobile, construcție proprie, portale și arangiarea de bolte moderne, mai departe cilindre (roluri) de mână, roluri mari de familie.

II. Lucrari de lemn cu mașina.

și anume lucruri de ferestru, (grinzi, padimente și scânduri) tăieri, lucruri de ghilui, de îngăurit pentru preț efin după bucată ori pe oară. 245

III. Lucrari de ferestru cu vapor.

Scânduri, padimente și grinzi, lătezi din stejar, frasin de la grosime de 5 mm.

Primesc comande după măsură.

Cadre pentru uscarea de piatră pentru coperișe la deposit.

Primirea în posesiune a unui atelier

pentru

reparaturi de obiecte de aur, argint și giuvaericeale.

Respectuos aduc la cunoștința On. public, că am primit prăvălia pentru reparaturi de obiecte de aur, argint și de giuvaericeale, ce se află în Arad, str. Széchenyi Nr. 1, sub firma **Regényi Kálmán**.

Fac tot felul de reparaturi pe lângă prețuri ieftine.

Cumpăr tot felul de aur călcat și lucruri de argint pe lângă prețurile cele mai înalte.

Rugând binevoitorul sprigin al On. public, rămân cu deosebită stimă

153 19-25

CHRISTIAN JÓZSEF

ARGINTAR.

Strada Széchenyi nr. 1.

BIEDL JÓZSEF

coloritor și pictor de odăi, imitator de lemn și marmură Arad, piața Libertății (vis-à-vis de statuie).

Primește toate lucrările ce se țin de branșa asta, chiar și cele mai grele. 187 13-25

Pictări de odaie,

precum și coloriri și imitari de lemn indigen sau exotic (foderare) în execuție de gust,

pe lângă prețuri moderate.

Primește tot odată curățirea locuințelor de tot felul de insecte, pe lângă garanție. Comandele din provincie prompt și grabnic.

— La comande pe seama bisericilor rabat. —

Salon de moda pentru dame!

ARAD, Vörösmarty-utca 3. szám.

Am onoare a atrage binevoitoarea atențiune a on. public de dame din loc și provincie asupra articolilor de vară și primăvara sosiți în salonul meu de moda pentru dame, care figurează deja de mai mulți ani sub numele

L Á Z Á R C Z.

pe strada Vörösmarty-utca Nr. 3, unde se poate vedea

pălăriile de dame și de copii

procurate dela prăvăliile de primul rang din Budapesta, Paris și Viena.

Vând și mărfuri confecționate de mine și tot odată îndeplinesc comande echitabile, în toată privința convenabile. 251

Cu stimă! Salonul de modă de dame al lui **LÁZÁR Cz. Vörösmarty 3. sz.**

Preț efin, executare gingașă, simplă și fină

Primește ori-ce comandă cu privire la branșa această atât în loc cât și din provincie.

— **Asasinii lui Eremita achitați.** Frații Sibul care astă loamnă, ziua la amiază, au omorât pe stradele Chichindei-mari pe deputatul Eremita, au fost achitați eri de Curtea cu jurați din Budapesta, înaintea căreia li-s'a pertractat procesul. Ucigasii au consternat Curtea cu povestea tristă a vieții lor, pe care a nefericit-o Eremita. Sentența a produs mare senzație în țeara întragă.

PARTEA LITERARĂ.

Testamentul meu.

de Benedek.

Dar dacă ți-ași fi vorbit ast-fel, te-ași fi putut lua de soție, fără ca să-mi vezi când-va părinții. Da aceasta ași fi putut-o face, dar chiar aceasta-i, ce nu voesc s'o fac.

Oh! Margaretă, dacă ai fi auzit acești bătrâni încărungiți, când ne dasem în vorbe despre căsătoria mea!

Nici când nu-mi voi vedea nora, suspina bătrâna mea mamă. Dar încă nici eu — muere — și mai adăoga bătrânul, — în răstimpul ce privirea-i onestă se odihnea asupra mea. Fiule eu știu, că tu din casă mare domnească îți vei lua soție. Noi suntem oameni simpli. Nu poftesc să mi-o arăți. Ni-e destul, dacă-ți vom auzi de veste. Destul de vom ști că ești fericit. De-ar ști, dacă ar vedea soția ta, că ești copilul unui țaran sărac, doară nici că ar mai avea atragere cătră tine. Și așa suntem aproape de groapă. Fiule, nu o aduce acasă. — Nu, nu, și eu așa zic. O deși mi-ar plăcea să o ved, — suspina bătrâna. Numai odată să-i pot săruta fața-i albă ca zăpada. Dar mamă, că încă nici nu sunt însurat. Apoi să știți ziceam eu, soția mea nu va fi așa domnoasă. Va iubi, și va dori să vază părinții bărbatului său.

Omul ăsta urât și muierea asta sbărcită, — zicea cu dulceață bătrânul. — Că doar' și acum se mândrea, nainte de asta cu 30 ani multe femei priveau pe furis la mine. Încă și damele, — nu-i așa muiere? Dar și mamă-ta a fost o frumusețe. — Și acum sunteți frumoși d-voastră, scumpii mei bătrâni.

Și într'adevăr, dragă Margaretă, așa de frumoși sunt părinții mei. Dacă i-ai vedea odată, numai odată. Și casa și curtea! Grădina cu flori de dimineața până seara își perd vremea prin curte, prin grădină. Tot despre mine și despre d-ta vorbesc. Despre prea frumoasa d-șoară pe care Nicolae o va lua de soție. Pe care ei nici când nu o-au văzut, și nici nu o vor vedea poate. Dar ea și cum ar vedea-o plutind pe dinaintea lor cu părul auriu. În nopțile lungi de iarnă, nici că-și închid ochii. Dormi muere?... Nu bărbate, nu. Nu pot dormi. Nici eu. La copil ți-e gândul așa-i? La el bărbate, la el, și la nora.

Deja în revărsatul zorilor e sus bătrâna și trece în odaia vecină. Aceasta-i odaia tinerilor. Aici suflet de om nu intră afară de bătrâni. Bătrâna de ani întregi o tot mobilează, aranjează, și o înfrumusețează. Pe canapeaua de lemn, pe masă, pe patură, pe lăzi în tot locul velințe ce-i drept vechi, dar așa de frumos toarse și țesute de mâna ei. În mijlocul mesei într-o garafă nici nu se vestejesc florile. Cele două ferestre asemena-s cununi de flori. Toate de bătrâni impletite.

Apoi pe zi de sute ori ies pe poartă și privesc dealungul străzii. Dar dacă odată ne vom trezi cu ei! Nici epistolă nu vor scrie numai vor fi aici. Veniți, numai, veniți, chiar și împărăteasa ar putea locui în aceea odaie.

Margaretă! Aceștia-s părinții mei. Zilele din urmă ale acestora voiesc eu să le înseninez.

Te iubesc Margaretă, cu amorul unui bărbat cinstit. D-ta ești prima, mica și ultima mea iubire. Dar dacă ași fi silit să aleg... Margaretă, scumpă Margaretă! Nu mă lăsa să finesc aceasta propoziție.

Acuma, acuma răspunde-mi: pot să vorbesc cu mama d-tale? Numai într'un cuvânt cer răspunsul: *da sau ba.*

Îți sărut mâinile.

Nicolae.

(Va urma).

Felurimii.

— **Cele 10 porunci ale fumătorilor.** Un medic francez prescrie fumătorilor următoarele reguli pentru ca să poată fuma nesupărați de excesele tutunului.

- 1) Nu fumați țigări tari;
- 2) Nu fumați de cât țigări bune,
- 3) Nu fumați nici odată jumătatea a doua a țigării, fără de țigaretă, fie ea de lemn sau de chichlibar;
- 4) Când se stinge țigarea nu o mai aprindeți, aruncați-o;
- 5) Nu stați în localurile pline de fum de tutun;
- 6) Nu țineți tutun în gură, nici nu roadeți mucusul țigării;
- 7) Puneți în țigaretă un tampon de bumbac. Nicotina se oprește în bumbac și nu intră în gură;
- 8) Nu fumați pe nemâncate, adică pe stomacul gol, cum se zice;
- 9) Țineți instrumentele de fumat, totdeauna în cea mai mare curățenie;
- 10) Fumătorii din pipe și lulele să preferă țevile lungi. Se recomandă norghilele, mai cu deosebire ca igienice.

Acesta e codul de care trebuie să se ție fumătorii, în interesul sănătății lor.

Soia și alte plante necunoscute în Europa. Se știe că de câțiva ani s'a introdus în Europa planta soia, de mult cunoscută de Japonezi și Chinezii și a cărei întrebuințare și foloase sunt cunoscute și la noi.

Se fac mari eforturi ca să se răspândească cultura soei, un fel de fasole din cari Japonezii fac un sos, shoyou, și brânză, și alte alimente hrănitoare. Tot din soia se face un ulei foarte bun.

În Extremul Orient se cultivă multe alte plante necunoscute la noi și cari produc un aliment excelent. Astfel sunt un fel de plante cu tubercule, cu bulbi, sau cu rizomi: crini, iris, a căror parte din pământ, bogată în feculă, dă un aliment foarte apreciat.

Sunt multe plante de ape stătătoare cari ar folosi la îngrășatul pământului.

ECONOMIE.

Arad, 25 Iunie.

Secetă în România. Guvernul a hotărât de a veni în ajutorul populației rurale din regiunile bătute de secetă și ale căror vite nu au nutreț. În acest scop ministerul de interne a dat ordin prefectilor, cărora le-a pus la dispoziție sumele necesare, de a cumpăra miei și fân și a le împărți sătenilor cari au făcut cereri. Meiul va servi spre a fi sămănat pe pământurile devenite disponibile în urma pierderii grăului.

Fânul s'a luat din părțile muntoase ale țării, unde se găsește în belșug, s'a presat și transportat în regiunile unde se simte lipsă.

Atât fânul cât și meiul au fost cumpărate în țară, prin prefecti.

Distribuirea se va face prin intermediul Băncilor populare, care să garanteze suma dată de Stat.

Meiul ca și fânul vor fi date țăranilor pe costul lor. Băncile populare, nu vor avea dreptul să preleveze asupra lor de cât o dobândă de 4 la sută asupra valorii mărfei.

Pentru plată. Băncile se vor înțelege cu țăranii cari vor semna polițele.

Inspectorii comunali sunt însărcinați să supravegheze operațiunea distribuirii,

așa ca ea să fie făcută în modul cel mai conștiincios.

Măsurile luate de guvern, în vederea secetei, au început să fie executate în mai multe județe. În același timp s'a permis țăranilor să-și ducă vitele la păscut în pădurile Statului permițându-le tot-odată să-și facă frunzare pentru iarnă.

INSERTIUNI ȘI RECLAME.

Stabiliment de Hydrotherapie.

„Wällischhof.“

Stațiune de tren și poștă Brunn — Maria — Euzersdorf, 30 min. departe de Viena. 238

Arangiamet modern

(pe lângă hydrotherapie completă, băi electrice, de aer de soare, massage, electrice, gimnastică svedă etc).

Prețuri moderate

Cu prospecte și informațiuni mai detaliate stă la dispoziție direcțiunea și medicul stabilimentului: Dr. Marius Sturza.

Zi de zi primește d-l Albert Müller, inventatorul crucii magneto-electrice duple R. B. N. 86967, uimitoare scrisori de surprisă. Astăzi suntem în poziție d'a publica o nouă scrisoare: St. d-le Müller! Crucea R. B. Nr. 86967. ce mi-ai trimiso, a avut efect uimitor. Iubita mea soție — după o scurtă folosire a aparatului d-tale — s'a vindecat cu desăvârșire dintr'o acută boală de piept și plămâni. Te rog să primesci mulțumită mea pentru această cruce binefacătoare. Cu stimă și salutare: Iacoba Stütz blănar în Futtak. — Precum va ști on. public, crucile aceste se întrebuințează cu succes în contra reumei, podagrei, astmei influenței, migrenei, și se pot comanda la inventatorul ei, la domnul Albert Müller, Budapest V, Vadasz utca Nr. 42/K. 200.

Prăvălia de fer și deosebite instrumente

a
Fraților Berta

(Berta-Testvérek).

Arad, Andrástér 3.

Telefon 386.

Telefon 386.

Deposit bogat în fer și mărfuri de metal, în diferite instrumente, în ferării pentru mobile și edificii, cuptoare de fer de Nadrag și Meiding de primul rang. Mașine (sparher) pentru bucatăria de Olanda elegante, specialități pentru economia de casă, dulapuri pentru ghiată.

Arme Jeralah și Piper, puște pentru vânători. Monopol de vânzare a coaselor de oțel Barabás Béla și a pompelor de stropit contra peronosporiei pe lângă o garanță de 10 ani.

Instrumente de vierit etc.

Foarfece engleze Solingene veritabile, penețiluri și briciuri.

Deposit exclusiv «AHOI».

Pe seama ținuturilor sud-unga e unicul deposit al lustrului de argint: VENUS pentru cuptoare.

Comandele din provincie se efectuează pentru prețurile ieftine de zi. Nr. 221 — 50

Editor-proprietar: George Niehla

Redactor responsabil: Ioan Russu-Șirlianu.

Bani!

**Intreprinderea pentru exoperarea de credit fonciar exoperează în
timpul cel mai scurt**

Imprumuturi

pe lângă condițiunile cele mai culante pe seama

Funcționarilor

de stat, comitatensi, orășenesti și de tren, profesorilor, oficerilor, și ori-cărui pensionat fost în funcțiune se acorda împrumutul cel mai mare posibil pe lângă amortisațiune de 10, 12, 15 și 20 ani cu 7% fără cambiu, ei numai pe obligațiune.

241

Conspect

despre împrumuturile cari se pot da:

funcționarilor cu salar de 1800 coroane pot căpăta circa 1500 coroane.									
"	"	"	"	2000	"	"	"	3000	"
"	"	"	"	2200	"	"	"	4000	"
"	"	"	"	2400	"	"	"	6000	"
"	"	"	"	2600	"	"	"	6500	"
"	"	"	"	2800	"	"	"	6800	"
"	"	"	"	3000	"	"	"	7000	"
"	"	"	"	4000	"	"	"	10000	"
"	"	"	"	5000	"	"	"	12000	"
"	"	"	"	6000	"	"	"	14000	"

În epistolele de recercare este a se scrie apriat: condițiunea (starea), salarul și anul împliniți în serviciu. Astfel de împrumuturi se liquidează în 14—20 zile. De asemenea se liquidează pe seama clienților demni de credit împrumuturi dela 500 cor. până la cel mai mare

Imprumut de cambiu

pe lângă amortizație de la 1—5 ani, ori pe lângă replătire lunară ori trimestrală.

Liquidăm împrumuturi ipotecare până la 60—70% a valorii cu 3½ și 4% pe moșii și case mai mari de chirie din provincie. La epistolele de recercare e a se aduce conspect despre venitul dela chirii și extrasul de pe cartea fundușă (la case); conla catastrală și extrasul cărți fundușare (la moșii).

În ori-ce afacere de împrumut dau deslușirile necesare gratuit. La recercări epistolare este a se aduce și timbru pentru răspuns.

Adresa:

CZIGLER SĂNDOR

Intreprindere de exoperare de împrumuturi fonciare.

BUDAPESTA, VIII, Rákóczi-utca². szám.

Membrul „Federațiunii regnicolare a exoperatorilor de bani și imobile.

FIRMA IMPROTOCOLATA.

P. T.

Am onorul a Vă face cunoscut, că în urma extinselor mele legături sunt în stare de a mijoci împrumuturi (amortisări pe lângă interese) de 4.3%, 4.5% și 5%

cu plătire pe

15, 20, 25, 30, 40 și 50 ani

pe posesiuni mai mari sau mai mici și pe case de chirie dela oraș cari împrumuturi sunt a se plăti în rate de jumătate an; în rate se cuprinde capital și interese.

Sunt în legătură continuă atât cu instituttele de bani din provinciă, precum și cu toate cele din Budapesta prin ce sunt în stare a mijoci împrumuturile foarte ieftin și în timp scurt, precum și de a le plăti fără ori-ce detragere.

Spese preventive nu sunt, honorarul meu după tocmeală să plătește ulterior, atestatele cu spese nu sunt de lipsă, numai extrasul autentic al cărții funduale și coala de cataster se recere; servesc prompt în ori-ce direcțiune cu deslușire.

Provocându-mă tot odată la lucrul cunoscut de toți, că în anii din urmă interesele împrumuturilor amortisaționale au scăzut foarte, mai ales le stă în interes celor-ce au îngreioate imobilele cu împrumuturi vechi scumpe, că acestea să le schimbe cu împrumuturi noue ieftine, cu atât mai tare că trecând cu vederea chiar, că aceste împrumuturi prin convertire să fac fără timbru și taxă, cu așa de mari avantaje, încât solvirile anuale aduc o economie considerabilă; notez că aceste avantaje le dovedesc numerice tuturor stimaților mei clienți, cari se adresează la mine.

Atrăgându-vă atențiunea asupra celor de sus, Vă rog tot odată, ca la cas de lipsă să Vă folosiți de mijlocirea mea, când P. T. D.-Voastră Vă veți convinge, că din împrumuturile câștigate prompt veți avea avantajii foarte însemnate.

Rog a se aduce extrasul cărții funduale.

Cu deosebită stimă:

HERZOG SÁNDOR

290

ARAD, Strada Weitzer János (Templom) Nr. 15, ușa 7.

Este pretutindeni cunoscut că în marele magazin de ocaziune al lui

REINER S. SÁNDOR

ARAD, Piața Libertății Nr. 15 (Sabadság-ter) de lângă cafeneaua Fiume

au sosit 15,000 m. mătăasă de deosebită calitate care de care mai frumoasă

și anume:

Mătăasă Ponge, metrul 69 cruceri.

Mătase Tafft colorată pentru bluze, metrul 87 cruceri.

Mătase Douchesse, metrul 85 cruceri.

Mătase moire, louzine, ajour în deosebite chipuri executate.

5000 părechii mănuși de Praga p. Dame

Cumpărarea nu este obligată, privirea e gratuită, așa că ori-cine se poate convinge cu aceasta ocaziune despre frumseța miraculoasă și ieftinătatea mărfurilor.

Primul institut de artă sud-ungar pentru
zidirea de altare, de sculptură și de aurit.
Temesvár-Józsefváros, vis-à-vis de claustru.

Atrag atențiunea prea onoratei preoțimii și a d-lor curători supremi bisericești, că în atelierul meu se pregătesc iconostase noi, altare, scaune episcopice și alte aranjamente complete bisericești. Pe iconostas ptez nouă icoane de artă, afară de aceea auresc și vâpșesc din nou iconostase vechi. Primesc și vâpsitul de biserică. Trimit schițe de plan gratuit. La dorință călătoresc la fața locului pe spesele mele. Recomand icoanele mele de relief, peatră masivă cu vâpșeală polichronică, statue sante de la 60—180 cm. marim. *Madonna de Lourdes* Inima Mariei de 9 ani bogat aurite cu vâpșeală polichronică.

De present se pregătește pe seama bisericești din Kesamare: *Inima sfântă a lui Iisus și Madona de Lourdes* în înălțime de 160 cm.

De serviciu prompt și echitabil îngrijește:

140—52

NAGY NEP. JÁNOS

Temesvár-Józsefváros, Bonnaz-utca 6 sz. (casa proprie).

In atențiunea zi uturilor!

Biurul de zidire și magazinul de lemne și între-prinzătorilor de zidiri

Vollák József és Társa

Arad, Radnai-út 6. szám.

Telefon pentru oraș și comitat 65. 256

Primim ori-ce lucrări de zidire

precum zidire de case de închiriat, edificii private, vile, etc. în ori-ce stil: în loc și în provincie, mai departe zidirea respective construirea și aranjarea de ghițării, elevatori, magazine și staluri, etc., precum și transformarea de edificii vechi, construirea și vopsirea de frontispicii, uscarea păreților umezi.

Lucrări de ciment și anume: pardoseala de ciment, baze de beton, trepte, boltitură, iesele de ciment și vălăe de apă vitale, canale de beton, mine etc.

Lucrări de lemnari, precum: coperișe, construcții de coperișe, magazine, șopronuri și alte încăperi economice pe lângă garanță de mai mulți ani.

Construirea de coperișe de ciment de lemn pentru prețul cel mai ieftin.

Măsurarea și expertizarea de edificii.

Cu bugeturi servim la dorință gratuit.

Mulțumind pentru încrederea clienților noștri, ne rugăm să ni-o păstreze și pe mai departe.

Cu deosebit respect

Vollák József és Társa.

Depositul și atelierul de reparare cel mai vechiu de
mașine de cusut și de biciclete în Arad.

Asortiment bogat de

Mașine de cusut Singer 236
Biciclete engleze și de biciclete cu motor

Cloșet electric și telefon.

HAMMER VILMOS

ARAD, Sabadság-tér 7. szám.

Nr. Telefonului 96.

Ferăria lui PÖHM és GEDEON

Arad, în colțul str. Eötvös și piața Libertății (Szabadság-tér)
(Casa Rozsnyay) în localitățile foste ale lui Andrányi Gustáv.

Deposit bogat și provăzut cu tot felul de ruși, figuri și cercuri
de fer. piact de cinc, fer și cupru.

Cuptoare de fer

237

Articoli de economie și căsnicie, ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■
■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ instrumente p. toate ramurile industriale

Arme pistoale și catușe.

Grinzi de fer se furnizează ieftin și prompt.

Mărs deposit de cărbuni de lemn și de peatră pentru fauri
în preț foarte ieftin.

Vinzare de praf de pușcă reg. ung

Telefon Nr. 474.

254

Dacă ai lipsa de ghetă

nu mai cumpăra marfa vieneză și străină, fiind-că
pentru bani scumpi capeți marfa rea. ci

comandă la industriași maghiari.

Mai bună dovadă este în privința asta pravalia

Reuniunea pantofarilor Aradani

(ARAD, Andrassy-tér 22.)

unde se poate observa clar deosebirea între zdrăncea
vineză și lucrul solid onest.

Singurul deposit al căptușelei de talpe de
asbest priv.

ca împrumut pe amortisație cu

4%

oferim prin Institutele de bani de primul rang din Budapesta și străinătate până la $\frac{3}{4}$ a valorii la
I. și II. loc de la 15—65 ani.

Credite personale!

Preoților, oficerilor, oficianților de stat și privați, comer-
cianților, industriașilor se acordă împrumuturi cu și fără
garanți de la 1—15 ani culant și discret.

Convertiri de bancă la debitori private.

MELLER LAJOS ÉS TÁRSAI

Comisie de bancă.

BUDAPEST, David-utca 15. (Firma improtecolată.)

Bani

FISCHER KÁROLY

fabricator de pânze pe drot, de impletituri de drot, de site și de funduri de drot de oțel pentru paturi.

ARAD. József főherceg-ut 8. szám.

Recomandă diferitele sale fabricate de pânză de drot (de cupru (aramă), fer și de pânză de drot suflat cu ține, care se află în deposit) mai ales pentru mori, fabrici și pentru scopuri economice, recomandă de asemenea sitele pentru ciururile ventilatoare Bacher.

Pregătesc impletituri de drot pentru îngrădit grădini, parcuri, curți pentru găini și paturi de salbăciuni, construiesc ciururi (potreacuri) de ales petricele, nisip și carbuni de piatră pentru scopuri de zidire, de mine, de grădinărit, grilaje pentru ferestre la pivnițe și magazine, receptori de schintel pentru coșuri la locomotive și de fabrică. 230

Funduri de drot de oțel pentru paturi.

carl pentru puțința de a se ținea curat sunt foarte recomandabile. Diferite site de păr, fer, cupru (aramă) și mătasa, coșuri pentru tabac și site pentru cernut, precum și tot felul de obiecte nelășitate aci se pregătesc și construiesc în calitate cea mai bună pentru prețuri moderate.

Planuri, bugete gratuite.

In binevoitoarea atențiune celor ce zidesc!

Am onoare a aduce la cunoștința On. Public. că am deschis în

Arad, str. Csernovits Péter Nr. 14.
un birou pentru

Intreprinderi de zidire

Primesc tot felul de comande și proiecte de zidiri: case, fabrici, biserici, școli, cripte, școale etc., în ori ce stil; primesc tot felul de reparaturi și ori-ce transformare și estimare de zidiri pe lângă prețurile cele mai echitabile.

Fiindu-mi scopul a bine-merita de încrederea On. public prin praxa-mi îndelungată și cunoștințele-mi speciale pe lângă prețuri convenabile, — precum și prin îndeplinirea repede a comandel, apelez prin aceasta la binevoitorul sprigin al On. public.

Cu stință:

Kondorossy Kálmán.

154 19—25

Să primesc zidiri de case de locuit și de închiriat și pe lângă achitare în rate.

Noutate la curățenia locuințelor!

Respectuos aduc la cunoștința on. public, că după lungi experiențe dispun de un așa mijloc, în cât pot primi pe lângă garanță și încredere

stărpirea insectelor din
locuințe cu desăvârșire.

Vopsesc odăi, săli, etc.

de gală și mai simple, dela cerințele cele mai simple până la cele mai pretentive pe lângă prețuri foarte convenabile. Rugând on. public pentru binevoitoare comisiune, rămân cu deosebit respect

258

GUTTMANN SÁNDOR

vopsitor de odăi.

Weitzer János-utca 19. szám. partere.

Telefon 473.

Arnoul Károly urmașul lui Melocco Péter

Fabrică de ciment, de piatră artificială de ciment, de mozaic și plăci de marmor roman și venețian, ca întreprindere pentru zidire de beton. 179—15

Temesvár-Józsefváros, Bonnáz-utca Nr. 18.

Plăci de marmor mozaic roman și venețian. Plăci de piatră artificială cu 4 și 9 ramuri. Lămpi de marmor-mozaic cu 4 și 9 ramuri pentru pavosarea trotarelor à la keramit și de curte. Aceste fabrici se pregătesc cu trasa hidraulică cu ajutorul presiunii atmosferice de 300 cm². Mare deposit de țevi de beton ovale ori rotunde în orice mărime. Caravane din beton concavizat între praguri încrușate. — Încălzirea auzelor, difuzorii și pivnițelor. Plăci de acoperit, pietre artificiale în arhitectură. Rezervoarii, receptaculii de gaz și vase de scaldat pentru baie. Tot felul de lucruri de asfalt.

Catalog în limba maghiară și germană gratuit și franco!

Vindecarea deplină a boalelor secrete.

Să nu pregete nime într-o chestiune atât de gîngasă a se prezenta odată în persoană pentru că cu ajutorul instrumentelor speciale aduse din străinătate poți să punci în locul, cauza, răspîndirea și starea boalei, ori că de adănc ar fi boala înrădăcinată în organism. Pe baza acestui examen poți cu siguranță afla și cauza pe care a ajuns să vindece răul, ceea ce fiecare o poate face acasă fără de a-și împede ocupațiunile. Dacă cineva nu poate veni în persoană, atunci să-și descrie boala cu deamănunt și după ce va fi examinată va primi desușirile de lipsă și leacurile trebuincioase pe lângă țineră la cel mai mare secret. În scrisoare pune mără de răsunat. După încheierea curei, scrisorile se ară sau la cere espre să se retrimit.

Un astfel de locuitor și curățător e institutul special al drului Palócz, medic de spital (Budapesta VII Kerepesti-ut 10) unde cu bunăvoință și conștiințositate capătă ori-cine (bărbat sau femeie) desușiri asupra viciilor sexuale unde i se curăță sângele bolnav, nervii i se întăresc, trupul întreg se eliberează de boală și sufletul de chinuri.

Fără conturbarea ocupațiilor zilnice dr. Palócz vindecă de ani de zile cu siguranță, repede și din fundamente cu metodu său propriu de vindecare și casurile cele mai neglijate, boalele de besică, de țevă, de testicule, de șira spinării, de nervi, urmările onaniei și ale sifilisului, poala albă, boala de sânge, de piele și toate boalele ce se țin de organele sexuale femeiești. Pentru femei e sală de așteptare și intrare separată. Consultațiunile le dă însuși dr. Palócz dela 10 ore în. a până la amiază.

Adresa: Dr. Palócz medic de spital, specialist. Budapesta VII, Kerepesti-ut 10. 237

Intreprindere de pompe funebre

in A R A D.

Piața Anbrássy-tér 20 sz.

Nr. Telefonului de zi și noapte 515.

Serviciu de noapte.

Arangiază înmormântări dela 15 fl. în sus până la cea mai pomposă.

In deposit are în mare cantitate coroane de flori artificiale și dantele, sicrie de metal și lemn, coșuri diferite, perini și tot felul de obiecte trebuincioase la înmormântări. Imprumută ori-ce fel de obiecte de gală pentru înmormântări, parastase, care funebre, și pentru flori, furgoane.

Sarcofaguri

257

de metal: nickel, alpaca, tulla, aramă roșie, aluminiu etc., metale nobile se pregătesc în

Fabrica lui

Beschorner M. A.

Primește transporturi și exhumarea de cadavre în orice parte a țării pe lângă taxă minimă.

Intreprindere de pompe funebre

ARAD,

Piața Andrássy-tér 20 szám.

Salon de trusouri pentru bărbați și femei în Arad.

Strada Weltzer János, palatul minorităților. — Lângă edificiul poștelor

203

Simțind în orașul nostru necesitatea confecționării de trusouri moderne pentru bărbați și femei am hotărât să înființăm în Arad

un salon de trusouri pentru bărbați și femei

unde să avem un asortiment bogat de albituri, pălării, craxate, corturi și umbrele pentru bărbați și femei și tot felul de mărfuri din pânze și șifonul cel mai fin.

Confecționăm în salonul nostru după măsură trusouri pentru bărbați și femei amăsura celor mai scrupuloase pretenții și celui mai escelent gust după ultima modă franceză și engleză. La dorință confecționăm după măsură și cea mai mică comandă de albituri pentru dame și domni, de juupoane, blouse și negligé.

Întreprinderea noastră se estinde asupra întreg teritoriului Sud-ungar, al Ardealului și al Alföldului.

Cum procurarea articolelor noastre reclamă mari sume de bani, prin asta deschidem pe seama onoratăului public contocurent și la dorință primim și rate lunare.

Rugăm deci pe on. public, ca dacă dorește să poarte albituri elegante comode și frumoase, să și reserve comanda până la deschiderea prăvăliei noastre, ce va fi a 15 l. c.

Cu deosebită stimă:

Salon de trusouri p. bărbați și femei al lui **Stern Ede și Comp. ARAD**, Str. Weltzer (palatul Minorităților).

Comande din provincie primim cu mulțumire și la dorință punem la disp. ori-cărui-a fie personal fie prin agentul nostru, colecția bogată de modele.

Fabrica de industrie de măsurit și de mărfuri de lemne

Czeiler István jun.

Telefon p. oraș și comitat 150. ARAD, Pöltenberg Ernő-u. 7, 8, 9, sz. Adr. tel: „Fabrica Czeiler“ (Czelligyár).

I. Lucrări de măsurit la zidiri.

Construirea de uși, ferestri, padimente și parcheturi, specialitate, rolate automobile, construcție proprie, portale și arangiarea de bolte moderne, mai departe cilindre (roluri) de mână, roluri mari de familie.

II. Lucrări de lemn cu mașina.

și anume lucruri de ferestru, (grinzi, padimente și scânduri) tăieri, lucruri de ghiluit, de îngăurit pentru preț estin după bucată ori pe oară.

III. Lucrări de ferestru cu vapor.

Scânduri, padimente și grinzi, lătezi din stejar, frasin de la grosime de 5 mm.

Primesc comande după măsură.

Cadre pentru uscarea de piatră pentru coperișe la deposit.

Primirea în posesiune a unui atelier

pentru

reparaturi de obiecte de aur, argint și giuvaericeale.

Respectuos aduc la cunoștința On. public, că am primit prăvălia pentru reparaturi de obiecte de aur, argint și de giuvaericeale, ce se află în Arad, str. Széchenyi Nr. 1, sub firma **Regényi Kálmán**.

Fac tot felul de reparaturi pe lângă prețuri ieftine.

Cumpăr tot felul de aur călcat și lucruri de argint pe lângă prețurile cele mai înalte.

Rugând binevoitorul sprigin al On. public, rămân cu deosebită stimă

153 19—25

CHRISTIAN JÓZSEF

ARGINTAR.

Strada Széchenyi nr. 1.

BIEDL JÓZSEF

coloritor și pictor de odat, imitator de lemn și marmură

Arad, piața Libertății (vis-à-vis de statuie).

Primește toate lucrările ce se țin de branșa asta, chiar și cele mai grele. 187 13—25

Pictări de odaie,

precum și coloriri și imitari de lemn indigen sau exotice (foderare) în execuție de gust.

pe lângă prețuri moderate.

Primește tot odată curățirea locuințelor de tot felul de insecte, pe lângă garanție. Comandele din provincia prompt și grabnic.

— La comande pe seama bisericilor rabat. —

Salon de moda pentru dame!

ARAD, Vörösmarty-utca 3. szám.

Am onoare a atrage binevoitoarea atențiune a on. public de dame din loc și provincie asupra articolelor de vară și primăvara sosiți în salonul meu de modă pentru dame, care figurează deja de mai mulți ani sub numele

L Á Z Á R C Z.

pe strada Vörösmarty-utca Nr. 3, unde se poate vedea

pălăriile de dame și de copii

procurate dela prăvăliile de primul rang din Budapesta, Paris și Viena.

Vând și mărfuri confecționate de mine și tot odată îndeplinesc comande echitabil, în toată privința convenabile.

Cu stimă! Salonul de modă de dame al lui **LÁZÁR Cz. Vörösmarty 3. sz.**

Preț estin, executare gingașă, simplă și fină

Primești ori-ce comandă cu privire la branșa aceasta atât în loc cât și din provincia.